

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

подальшому можуть призвести лише до порушення прав, свобод і законних інтересів осіб під час здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні та затягуванні процедури досудового розслідування й судового розгляду, що недопустимо в сьгоднішніх умовах боротьби з хворобою коронавірусу (COVID 19).

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20#Text>

2. Постанова КМУ від 09.12.2020 №1236 Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vstanovlennya-karantynu-ta-zaprovadzhennya-obmezhuvalnih-protiepidemichnih-zahodiv-1236-091220>.

Димихіна Юлія Андріївна,
курсант 4-го курсу факультету
підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Єфімов Микола Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики та
домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-ПСИХІАТРИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Вияви психічного розладу оцінити можливо лише на основі спеціальних знань у галузі психіатрії. Дізнавач, слідчий, прокурор не можуть досконало визначити, чи страждає особа на будь-який психічний розлад, оскільки ці питання належать до сфери спеціальних знань і повинні вирішуватися експертним шляхом, ураховуючи, що психічні розлади не настільки очевидні, як фізичні, і їх неможливо виявити без спеціальних досліджень.

У статті 1 Закону України «Про судову експертизу» зазначається, що експертиза виступає певним дослідженням експерта на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового та судового слідства [1].

Іншими словами, психіатрична експертиза – це дослідження, що здійснюється за постановою уповноважених органів або за ухвалою суду експертом-психіатром з метою дати відповіді на запитання, які виникають під час провадження в адміністративних, цивільних та кримінальних справах з приводу психічного стану людини. Така експертиза призначається для вирішень питання, що мають правове значення у даних справах.

У статті 242 Кримінального процесуального кодексу України визначено, що експертиза проводиться експертом за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді чи суду, який для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання для визначення психічного стану підозрюваного за наявності відомостей, які викликають сумніви щодо його осудності [2].

Відповідно до частини 1 ст. 509 КПК України, слідчий, прокурор зобов'язані залучити експерта (-тів) для проведення психіатричної експертизи в разі, якщо під час кримінального провадження будуть встановлені обставини, які дають підстави вважати, що особа під час учинення суспільно небезпечного діяння була в неосудному або обмежено осудному стані або вчинила кримінальне правопорушення в осудному стані, але після його вчинення захворіла на психічну хворобу, яка позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії або керувати ними.

Підставами, для призначення психіатричної експертизи, повинні бути обґрунтовані, тобто викликатися виявленими у ході кримінального провадження фактичними обставинами.

Обставинами, у цьому випадку, можуть виступати насамперед дані, підтверджені медичними документами, згідно з якими дана особа в минулому вже обстежувалася психіатром і той діагностував психічний розлад в останнього. Також це можуть бути відомості про те, що особа раніше перебувала (перебуває на даний момент) під спостереженням дільничного психіатра, або раніше була госпіталізована чи лікувалася в психіатричному закладі. Але, в основному, обставини, що ставлять під сумнів психічну повноцінність особи, належать дані про особливості поведінки, які є можливими свідченнями про психічні хвороби, такі як дивна, неадекватна обставині поведінка у вигляді безглузвих висловлювань і вчинків або вияви психічного розладу, розуміння хворобливого характеру якого не вимагає медичних знань, наприклад приступ [4, с. 147].

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Підставою для проведення експертиз, відповідно до чинного законодавства, є процесуальний документ – постанова чи ухвала про призначення експертизи, складений уповноваженою на те особою чи органом, або письмове звернення потерпілого чи сторони захисту кримінального провадження (документ про призначення експертизи, залучення експерта), у якому обов'язково зазначаються реквізити, перелік питань, поставлених експерту, а також об'єкти, котрі підлягають дослідженню [3, с. 257].

Постанова про призначення експертизи повинна відповідати вимогам частини 5 статті 110 КПК України. Документ повинен бути виготовлений на офіційному бланку та підписаний слідчим або прокурором, який прийняв відповідне процесуальне рішення, відповідно до ч. 6 ст. 110 КПК України [2].

Відомості про особу, що подаються експерту для дослідження повинні бути систематизованими. Також необхідно коротко сформулювати ознаки поведінки досліджуваного, які дають підстави для призначення даної експертизи, особливу увагу необхідно приділити даним про поведінку напередодні й одразу після вчинення суспільно небезпечного діяння.

Отже, на нашу думку, у всіх випадках коли виникають сумніви у психічній повноцінності підозрюваного, обвинуваченого або в ході кримінального провадження з'явилися матеріали, що свідчать про наявність психічних розладів, необхідно призначити судово-психіатричну експертизу, тому що під зовнішніми ознаками осудності дуже часто приховуються такі психічні аномалії, які неможливо встановити без використання спеціальних знань.

Висновок судово-психіатричної експертизи являє собою найбільш докладну та об'єктивну характеристику психічного стану особи, порівняно з іншими джерелами інформації.

Список використаних джерел:

1. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ – 1994. № 28. с. 232
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2014 р. Відомості ВРУ С. 88
3. Смирнова В. В. Участь прокурора при розгляді в суді справ про застосування примусових заходів медичного характеру. *Проблеми законності: Респ міжвідом наук. зб.* / Відп ред В. Я Тацій. Х: Нац. юрид. акад. України, 2008. Вип. 97. С. 255–261.
4. Свобода Є.Ю. Причини виникнення та можливості попередження експертних помилок в діяльності експерта-почеркознавця. *Часопис Академії адвокатури України.* 2020. № 4. С. 143–149.